

Największe różnice wystąpiły wśród osób wywodzących się z obszaru instytucjonalnego. Z wymienionych przez badanych terapeutów też więcej skutecznych miała grupa A (87%) niż grupa B (33%).

6. Ocena wsparcia społecznego jest wyższa u mężczyzn utrzymujących abstynencję.

Hipotezę tę potwierdziły istotnie wyższe oceny pojęć będących wyrazem wsparcia. Największą wagę przywiązywali badani z grupy A do „otrzymywania pomocy w sytuacji trudnej”. Najmniej różnicowało obie grupy znaczenie „poczucia bliskości”, które okazało się nieistotne na wymiarach: cenne, radosne i łatwe. Świadczy to, że dla badanych populacji bliskość drugiej osoby, potrzeba silnych więzi emocjonalnych i psychicznych jest jednakowo ważna i pożądana. Uzyskane przez nas wyniki są zgodne z rezultatami wielu innych badań [por. 6, 7].

WNIOSKI

Na podstawie uzyskanych wyników badań można stwierdzić, że wsparcie społeczne u mężczyzn uzależnionych od alkoholu wpływa pozytywnie na utrzymywanie długotrwałej abstynencji, zwłaszcza gdy:

- większa liczba osób go udziela,
- jest ono bardziej zróżnicowane,
- więcej osób spełnia poszczególne funkcje wspierające,
- udzielają wsparcia osoby z różnych obszarów systemu wspierania,
- osoby z najbliższego otoczenia społecznego podejmują się roli wspierających,
- osoba uzależniona docenia wartość wsparcia społecznego.

Okazało się, że ważne są zarówno wielkość i rodzaj okazywanej pomocy, jak i kto jej udziela oraz w jakim stopniu jest ona wykorzystywana i ceniona. Wydaje się, że wielkość czy zakres wsparcia nie stanowią jedynych czynników różnicujących. W dalszych badaniach warto byłoby poddać weryfikacji empirycznej wpływ na utrzymywanie abstynencji takich zmiennych, jak np. poziom zapotrzebowania na wsparcie społeczne, stopień zgodności między wsparciem oczekiwany a otrzymywanym, umiejętność efektywnego korzystania z uzyskiwanego wsparcia, czy też rodzaj wsparcia spostrzeganego jako zagrożenie. Bez wątplenia istotnymi zmiennymi różnicującymi powinny okazać się także płeć oraz zastosowane metody leczenia odwykowego.

Andrzej Jakubik, Beata Kowaluk

Social support and abstinence maintenance among alcohol dependent men

Summary

The main problem in alcohol treatment consists in maintaining abstinence by the patients. The study was aimed at an evaluation of the effect of social support on long-term abstinence among male alcoholics. 60 male outpatients with the diagnosis of alcohol dependence were divided into two subgroups on the grounds of the duration of their

abstinence after alcohol treatment. The first subgroup of 30 patients abstained for over 12 months, while the other included 30 patients who had several relapses in that period. The Semantic Differential and Social Support Questionnaire were used to measure the variables under study. Our data indicate that a high level of social support is significantly related to long-term abstinence. The results corroborate findings reported by other authors.

Key words: alcohol dependence/social support/abstinence

PIŚMIENNICTWO

1. Andrzejczyk E., Jakubik A., Jaroszewski T., Lutyńska E., Nowik E., Watras J.: *Zastosowanie metody dyferencjału semantycznego w psychiatrii*. Psychiatr. Pol., 1981, 15, 79-89.
2. Axer A.: *Spoleczne systemy oparcia w srodowisku chorego psychicznie*. Stud. Socjol., 1983, 4/9, 199-223.
3. Biegel D., Naparstek A.: *Community support systems and mental health*. Springer, New York 1982.
4. Bizoń Z., Bernstein E., Kraśko N., M. Marzański, Ostrowska I.: *Analiza porównawcza społecznych systemów oparcia u chorych psychicznie i chorych somatycznie*. Biul. Inst. Psychoneurol., 1985, 4, 33-63.
5. Bizoń Z., Bernstein E., Kraśko N., Ostrowska I.: *Charakterystyka otoczenia społecznego pacjentów alkoholików*. W: Z. Bizoń, W. Szyszkowski (red.): *Zagadnienia alkoholizmu i innych uzależnień*. PWN, Warszawa 1989a, t. II, 11-16.
6. Bizoń Z., Bernstein E., Kraśko N., Ostrowska I.: *Spoleczny system podtrzymania u osób uzależnionych od alkoholu*. W: Z. Bizoń, W. Szyszkowski (red.): *Zagadnienia alkoholizmu i innych uzależnień*. PWN, Warszawa 1989b, t. II, 17-24.
7. Brown S.: *Leczenie alkoholików*. IPiN, Warszawa 1992.
8. Canton G., Giannini L., Magni G., Bertinaria A., Cibin A., Gallim betti L.: *Locus of control, life events and treatment outcome in alcohol dependent patients*. Acta Psychiat. Scand., 1988, 78, 18-23.
9. Cierpiałkowska L.: *Rodzina a alkohol - diagnoza i terapia*. W: *Człowiek a społeczeństwo*. Tom VII. UAM, Poznań 1990, 52-60.
10. Cierpiałkowska L., Trepieński B.: *Alkohol a bezpieczeństwo pracy*. IWZZ, Warszawa 1983.
11. Cobb S.: *Social support as a moderator of stress*. Psychosom. Med., 1976, 38, 300-314.
12. Cook C. C. H.: *The Minnesota model in the management of drug and alcohol dependency: miracle, method or myth? Part II. Evidence and conclusions*. Brit. J. Addict., 1988, 83, 735-748.
13. Dąbkowski M.: *Badania funkcjonowania społecznego chorych uzależnionych od alkoholu*. W: XXXVI Zjazd Naukowy Psychiatrów Polskich: *Psychiatria jako nauka interdyscyplinarna*. PTP, Warszawa 1989, t. II.
14. Dean A., Lin N.: *The stress - buffering role of social support*. J. Nerv. Ment. Dis., 1977, 165, 403-417.
15. *DSM-III-R. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (Third edition - revised). APA, Washington 1987.